

VELİ BÜLTENİ

DEĞERLER EĞİTİMİ – FARKLILIKLARA SAYGI

Günümüzde ulaşım ve iletişim teknolojisinin gelişmesiyle birlikte, Dünya giderek çeşitli kültürlerin, ırk ve etnik kökenden insanların, farklı diller konuşarak bir arada yaşadığı bir toplum haline gelmiştir. Ülkelerin ekonomik ve toplumsal birliklere doğru yönelmesi, farklı kökenlere ve kültürlere sahip insanların bir arada, birbirlerini anlayarak yaşamalarını gerektirmektedir. Bu da birbirinden çok farklı özelliklere sahip insan ve grupların bir arada, uyum içinde yaşayabilmesi için bir uzlaşma kültürünün yaratılmasını ve **farklılıklara saygı** göstermenin öğrenilmesini gerektirmektedir.

Farklı özelliklere sahip grupların bir arada sorunsuz yaşamalarını engelleyen en önemli etkenlerden biri önyargılar ve ayrımcılıktır. İnsanlar ırk, din, etnik köken, cinsiyet, dış görünüş vb özelliklere göre kişileri gruplara ayırmayı, kendilerine benzemeyeni sevmemeyi ve hatta nefret etmeyi çoğunlukla ebeveynlerinden, diğer yetişkinlerden ve akran gruplarından öğrenirler.

Büyükler bilinçli ya da bilinçsiz olarak çocuklara kendi kalıplaşmış tutumlarını aktarırlar. Bazen de farklı gruplara karşı gösterdikleri davranışlar çocuklar tarafından örnek alınır. Çocukların kalıplaşmış tutum kazanmalarına neden olan bir etmen de kitle iletişim araçlarıdır. Televizyon programlarında, filmlerde, belli ırkların ya da toplumların sürekli tembel, şiddet tarafları vb. gösterilmesi çocukların bu toplumlara karşı olumsuz tutum geliştirmelerine neden olur.

Çocuklar:

- 1 yaşında farklılıkları fark ederler.
- 2 yaşında farklılıklar hakkında konuşur ve bunlarla ilgili sorular sorarlar.
- 3 yaşında, ön-önyargılar oluşturur, insanların belli özelliklerinden rahatsızlık duyduklarını belli ederler (ten rengi, toplumsal cinsiyet, fiziksel engellilik, dil vb.)
- 4 yaşında insanların farklı özelliklerinin nedenlerine ilişkin kendi kuramlarını oluştururlar.
- 5 yaşında zihinleri sorularla doludur: Kendisine ait özelliklerin hangilerinin kalıcı hangilerinin değişebilir olduğunu merak ederler.

Erken çocukluk döneminde çocuklar, çatışma, kırgınlık gibi hislerle yaratıcı ve şiddetten arınmış yollarla başa çıkmak yerine farklılıklara hoşgörüsüzlük göstermenin kabul edilebilir bir tepki olduğunu öğrenmeye daha yatkındırlar. Çocuğun çevresindeki ayrımcı tutumlardan etkilenmemesi, farklı kültür, grup ve bireylere hoşgörüyle yaklaşması için bazı becerilere sahip olması gerekmektedir. Bu amaçla eğitim sürecinde, aile ile işbirliği içinde, farklılıklara saygı eğitimine planlı bir biçimde yer verilmelidir.

FARKLILIKLARA SAYGI EĞİTİMİ

Farklılıklara saygı eğitiminin temelini bireyin kendisini ve çevresindeki diğer kişileri tanıması oluşturur. Bireylerin özellikleri açısından birbirlerinden farklı olması doğal olmakla birlikte, bu farklılıkların kaynağı hakkında yeterli bilgiye sahip olunmadığı zaman önyargılar oluşabilir. Çocuğun kendini ve diğerlerini tanıma çalışmalarında mümkün olduğu kadar bireysel farklılıklara ve aile kültüründe gözlenen çeşitliliğe yer vermek önemlidir.

Değerler Eğitimi programında “Farklılıklara Saygı”yı işleyeceğimiz çalışmalarda hedeflerimiz:

- “Farklılıklara Saygı” kavramıyla ilgili bilinç geliştirme,
- Farklılıkların zenginliklerimiz olduğu bilincini geliştirme,
- Her çocuğun çeşitli geçmişlerden gelen insanlarla rahatça ve empati göstererek etkileşime girmesini özendirme,
- Ayrımcılık karşısında her çocuğun kendisini ya da başkasını koruma becerilerini güçlendirebilmektir.

FARKLILIKLARA SAYGI duyan bir birey yetiştirmek istiyorsanız...

- Kendinizi, hem kendi kimliğinizle hem de kendi kültürünüzle ilgili bilinçlendirin. Şu soruları kendinize sormanız yararlı olacaktır:
  - Ait olduğum kültür, inançlarımı, amaçlarımı, çocuklarla kurmuş olduğum ilişkileri nasıl etkiledi?
  - Kendimi ve ait olduğum kültürdeki insanları nasıl buluyorum?
  - Ben hangi yanlış bilgileri, klişeleri ve önyargıları öğrendim?
- Önyargı ve ayrımcılık problemini dile getiren tartışmaları açmak konusunda girişimci olun. Çocuğunuza seyirci kalmamak, diğerleriyle beraber değişiklikler yaratma cesaret ve özgüvenine sahip olma konusunda örnek olun.
- Çocuklarınızla olan konuşmalarınızda genelleyen “biz” ya da “yapılır, edilir” vb. ile kurulan cümlelerden kaçının. “Biz böyle yapıyoruz” ya da “böyle yapılır” yerine “ben bunu böyle yapıyorum” ya da “biz bizim evde böyle yapıyoruz, siz belki farklı yapıyorsunuzdur, ikisi de geçerli” cümleleri daha uygun olur.
- Her farklılıkta insanların benzerliklerini bulun. “Her insan güler, ağlar, yemek yer, çalışır, oynar, çünkü insanız. Ama bunları yapma ve uygulama biçimlerimiz farklıdır. Bu uygulamaların diğerinden daha iyi olan tek bir yolu yoktur. Hepsi insanların ihtiyaçlarını karşılar.” açıklaması yapılabilir.

Çocuklarınıza okuma kitabı seçerken, onların çeşitlilikler ve farklılıklar hakkında bilinçlendirilmesine dikkat etmeniz önemlidir. Farklı hayat şartlarını ve farklı grupların aynı olaylarda nasıl davrandıklarını sergileyen kitaplar seçmek yararlı olacaktır.

Kitaplar:

- Toplumsal cinsiyet rollerindeki çokluğu, kültürel ve etnik arka planları, yaş kavramını, engelliliği ve çeşitli yetenekleri, meslekleri ve görevleri anlatmalı,
- Doğru bilgi ve resimleri içermeli,
- Günlük hayatta parçası oldukları toplumun farklı gruplarını yansıtmalı (nasıl çalıştıkları, aileleri ile nasıl yaşadıkları, çocuklara ve çocuk bakım ve eğitime bakış açılarını, bayramlarını nasıl kutladıkları, boş zamanlarını nasıl değerlendirdikleri vs.)
- Parçası olunan gruptaki çocuklar ve aileleri hakkında bol çeşit sergilemeli (yakın çevredeki kültürlere ait kitaplar olmalı),
- Farklı yaşama şekilleri ve ailelerin gelir düzeyleri arasındaki ilişkileri çocuklara sunmalı (aileleri sadece iki çocuk ile gösteren –bunlardan biri kız diğeri de erkektir genellikle- resimlerden sakınmalı),
- Farklı diller ve yazıları (körler alfabesinde hikâyeler, sağır ve dilsizlerin işaret dili, farklı diller ve alfabeler gibi) yansıtmalıdır.

Kaynaklar:

ERDEN, M., ÖMEROĞLU, E., KANDIR, A., YENİCE, B., AYHAN, N., UZUN, Ş., EREN, Z., DEMİRCAN, C., AKÇAR, Ş. (2006). Erken Çocuklukta Farklılıklara Saygı Eğitimi El Kitabı. İstanbul: Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı.

Sosyal Dışlanma ve Ayrımcılıkla Başetme Proje Notları. (2006). İstanbul: YÖRET Vakfı.

